Dei genitricem super ejus labia stillasse guttas aliquot sacratissimi ejus liquoris, quo lactaverat Verbum incarnatum in incunabulis, & addunt, cum hic genibus flexis ad crucifixi imaginem provolutus lacrimas funderet, imaginem Salvatoris cruci inhærentis sese inde abstraxisse, ut illum suavissime amplecteretur. Hinc orta est hæc tenera illius erga Filium, & matrem pietas, quæ in ejus facie emicabat, quemadmodum adhuc etiam in sermonibus, & scriptis illius elucescit. *Auctor Sermonum in omnia aequivocus.*

Continuatio Consolationum, quibus ut consueverit respondere admirantibus quo pacto ille vitam perducere posset in tanta austeritate, ac pari adeo amaritudinitentiæ rigore: *Cruem vident, unctionem non vident*; quæ nos inenarrabilibus cumulat deliciis. Et rationem affert in deserto Dei populum qualibet ope humana destitutum, relictis Ægypti dapibus, recepisse de cælo manna; Deumque in illius gratiam eduxisse fontes aquæ vivæ de rupibus aridissimis, atque durissimis; & alia in occasione dulcorasse aquas, quarum amaritudinem populus ille ferre non poterat; & eadem virtute, qua illas de petra elicuerat, eadem harum qualitatem mutasse. Sed hic semper idem effectus est potentiæ, & bonitatis Dei, qui dulcedine, & consolationibus cumulat eos, qui sese totos illi devovent, & qui habendi sunt tamquam homines Deo dilecti, & præter communem ordinem naturam fortiti. *Idem.*

Educit Deus Bernardum de solitudine, ut communicet spiritum recessus & mortificationis aliis cœnobiis & Cistercienscim ordinem ad primævam revocet disciplinam.

Nequaquam vocaverat Deus S. Bernardum ad Regularem vitam, ut ibi suavitatibus contemplationis in solitudine perfrueretur; satis profecit in via perfectionis, ut alios ad illius apicem posset adducere. Eduxit illum Deus de solitudine, ut alios, ubi illinc egressi erant, ad redeundum compelleret; videlicet Deus usus est, ut restituret solitudinis spiritum in Ordine Cisterciensi, ibique in priorem spiritum revocares S. Roberti Institutoris sui disciplinam: Hac mente, atque propter hoc sanctum opus Bernardus eligitur in primum Abbatem Clarevallensem, quæ prima fuit magni illius Ordinis colonia, qui mox late sese in totum terrarum orbem effudit. In recenti fundatione hac Sanctus hic noster ex discipulo brevi factus est magister doctissimus omnium Magistrorum in scientia salutis. Magna statim discipulorum turba sese illi regendam subjecit; illis verba fecit de Deo, ac bonis, quæ in ejus familiatu gustantur, tanta, ac tam differta eloquentia, ut ad se trahat eos, quicumque ad illum videndum, audiendumque conveniunt, ita ut cum dicant hominum eloquentiam olim de memoribus, saltibusque eduxisse eos, qui ferarum more ibi vicitabant, ut sociabiles fierent, ac in vitæ commercio docerentur urbes ædificare, & leges statuere; e contra dici possit, Bernardi facundiam effecisse, ut urbes, & aulæ Principum deserererentur, ut sylvæ fierent frequentiores; Itaque cum Bernardus hominum conluetudinem fugit, homines illecti fulgore sanctitatis ejus, & capti eloquentiæ illius prorsus divinæ illescebris, illum quocumque sequuntur tamquam hominem Dei, qui undequaque consulitur, ut ab illo dicatur, quomodo amandus sit Deus, & illi serviendum sit. Singula ejus verba oracula sunt, singulæ actiones exempla, singula documenta præcepta, vel saltem lectiones Dei ab illius ore fluentes; eodem præter propter pacto quo Deus per os Prophetarum suorum in lege veteri populum suum erudiebat. Nihil alicujus momenti faciendum suscipiebatur, nisi antea consuleretur ille, qui tam temporis tamquam Vir Dei cognoscebatur; quod vocabatur ipsum Deum consulere, quia vir ille erat oraculum & divinarum voluntatum sequester. *Idem.*

Quodnam fuerit primum S. Bernardi consilium, videlicet refitutere spiritum priorem Monachorum?

Primum consilium, ac primum opus, pro quo uti voluit Deus S. Bernardo, illud fuit instaurandi spiritum priscorum cœnobitarum, attraheado incredibilem Sanctorum Religiosorum numerum, quibus plura replevit Monasteria super Evangelica paupertate instituta, & quorum vita fuit admirationi non secus ac Ecclesiæ universæ ornamento; opus non inferius illis omnibus, in quibus magni hujus Sancti opera Deus usus est. Tandem enim si unus perfectus majorem Deo gloriam procurat, quam mille vulgaribus præditi virtutibus: quid erit dicendum de tot personis, quæ majorem Christianismi perfectionem amplectuntur? Ad eas autem formandas animum admovere quid aliud est quam tot Sanctitatis scholas aperire, totidem ædificare Templa, ubi in singulos dies sexcentæ offeruntur victimæ igni ardenti caritatis absumptæ? Et si alias D. Hieronymo teste prodigium fuit, quod omnes mortales in admirationem rapiebat, videre solitudines, ac deserta Sanctis Religiosis, Angelicam in terris vitam agentibus frequentata; mea quidem sententia est æque admirabile videre quod S. Bernardus urbes ac Regna illis frequentaverit? Si opus est divino agi spiritu, eum, qui homines ad vitia deferenda velit impellere: quo igne, quibus luminibus abundet necesse est, qui illis inspirare velit sanctitatis amorem, & perfectissimam Christianismi regulam instillare? Hic vocari posset Apostolatus eminentior, ac sublimior eo, qui simpliciter dat Ecclesiæ Christianos. *Idem.*

S. Bernardus simul jungitur munere Religiosi & Apostoli.

Quemadmodum Mundus tunc temporis evasisse videbatur ad omnium scelerum cumulum, quod simonia Sanctuarium invasisset, licentia impotenter grassabatur in Clero, laxior vivendi disciplina in claustra pervaserat, diffidia Ecclesiam sciderant, sæcularis potestas thuri manum admovere conabatur, ac peccati tenebræ late sese super abyssi faciem effuderant: Deus de solitudine S. Bernardum eduxit, ut noctem a die divideret, & ut erueret Mundum hunc Christianum eo horribili Chaos impietatis, in quo erat sepultum. Traduxit Magnum hunc virum e solitudinis requie ad Apostolatum, ut olim Apostolos. Jam nulla amplius illi certa sedes est, totam lustrat Europam ad omnes Ecclesias in moribus, & doctrina regendas. Ubi aliqua suboritur turba, statim evocatur futurus moderator, & Judex. Undequaque ad illum confugitur, & ille similis Apostolis efficit, ut vox prædicationum suarum in universis terrarum partibus exaudiatur. *In omnem terram exivit sonus eorum.* (*Ps.* 18.)

Loquitur ad Reges, ac maxime terribiles potestates, quin extimescat: admirabiles scribit Epistolas; stupenda operatur miracula, & frequentes conversiones more Apostolorum. Si narranda essent itinera omnia, quæ ingressus est pluribus in occasionibus ob tuendam Ecclesiam, & Domini gloriam procurandam, posset procul dubio primis Evangelii præconibus comparari. *Ex Secundine Orationem Panegyricorum.*

Videtur S. Bernardi vita omni negotiorum genere occupata fuisse.

Fideles semper, summa pietate S. Bernardum coluerunt; licet videantur plerique admodum imperfectam illius cognitionem habuisse. Nequaquam illum integre ac plane cognoscit, qui eum respicit dumtaxat tamquam ferventem solitarium, quem pœnitentiæ labores paullatim in deserto conficiunt, vel ad summum tamquam Patriarcham in Ordine Monastico J. C. multitudinem recentium discipulorum conservantem. Considerandus est etiam tamquam lux, quæ ex penitioribus abyssis solitudinis se in universam effundit Ecclesiam, errorum nubes dissipat, Principum illustrat Consilia, & in omnibus insignibus sæculi sui factis conviscat. Sancti Doctoris nostri ævo dæmon Ecclesiæ Dei inimicus sævit diffidium inter filios illius; alia ex parte schisma illam plurimorum annorum spatio vastavit, neque deletum fuit, nisi ab hoc Unitatis patrono, qui id fecit, quod Pontifices, & Imperatores facere non potuerunt. Statim ac discordiæ hæ extinctæ fuit, cum hæresis illam rursus aggendit, & Philosophus superbus in Gallia conatus est subministere Dialecticæ subtilitatibus præcipua fidei dogmata. Denique Religio in ipsis originis suæ locis lacessita opem fidelium Occidentis imploravit, & Sanctus Noster ubique locorum laboravit, prædicat sacram Crucis militiam, & sub crucis vexillum cogit fideles omnes contra inimicos imperii Salvatoris dimicaturos. Varia hæc facta, & longe plura æque memorabilia nonnisi illustres auctores in scenam producunt. Summi Pontifices, & Reges, Episcopi, & Principes, insignes Sancti viri, & famosi peccatores, omnes agunt, omnes agitantur vel Ecclesiæ utilitate, vel politicis rationibus, vel propriis cupiditatibus. Hic omnia movent, avaritia, attentio, rerum varietas, personarum dignitas, rerum magnitudo, characterum discrimen, sensuum nobilitas. Sed quis crederet? In tanta morum varietate S. Bernardus artem invenit omnia conciliandi; omnibus consulit, omnes tandem in illo conquiescunt; ille quocumque lucem affert, ac in tanta sensuum, diversarumque causarum perturbatione tandem id obtinet, ut magnam illam dissensionem tollat, ac spiritus aberrantes ad perfectæ unitatis centrum perducat. *Ex vita S. Bernardi.*

Scientia, & donum miraculorum fuerit duo media, quibus S. Bernardus tot mirabilia operatus est.

Dedit Deus S. Bernardo duas præcellentes qualitates, scientiam videlicet, & miraculorum patrandorum facultatem, quæ duo inveniri Deus, in uno, eodemque subjecto raro admodum conjunxisse. Apostolis quidem potestatem miraculorum contulit, non autem scientiam. Ecclesiæ doctores scientia præditi fuerunt, sed miracula non operabantur. Unus ferme S. Bernardus utrumque hoc donum possedit, scientiæ quidem lumina, & miraculorum patrandorum auctoritatem. Hic procul dubio erat de hæresi certum relaturus triumphum, & rationibus, & gratia Evangelii. *Bircat.*

Ingenium spiritus, & scientia S. Bernardi.

S. Bernardus magnum habebat spiritum, ac scientiis omnibus addifcendis parem. Hæ autem in illo magis infusæ erant, quam adquisitæ. Non constat quis illum docuerit, & cum tot præclare dicta enuntiabat, cum sermonibus suis mundum universum in admirationem rapiebat, dici poterat de illo, quod olim dictum fuit de J. C.: *Quomodo hic litteras scit, cum non didicerit?* Sed respondere poterat cum eodem: *Doctrina mea, non est mea: sed ejus, qui misit me.* Hausi doctrinam meam ab omnium doctorum, qui usquam extiterint, celeberrimo: *Numquam locutus est homo, ut hic homo.* Novimus S. Pauli magistrum, novimus S. Augustinum in Carthaginensi Academia edoctum fuisse, S. Hieronymum in Romana, & aliis mundi celeberrimis: S. Basilium, S. Gregorios; & S. Chrysostomum Athenis: ubi autem S. Bernardus fuerit eruditus, non liquet. Unum illud constat, S. hunc virum proximum fuisse ferreo sæculo, quod ignorantiæ sæculum potest appellari. Ipse etiam affirmat præceptores suos fuisse quercus, & nemorum arbores; quo in loco intelligendus est, non perinde ac testetur se a quercubus didicisse, sed in quercum solitudine se a Deo fuisse eruditum. Possumus ergo de illo dicere, quod Philo Judæus de Moyse dixit, cum quo loquebatur in deserto Deus. Erat quidem D. Bernardo magna humanarum litterarum cognitio, eloquentia vero potissimum, & nunquam ullus novit melius, quam ille lenitatem, & vim, ubertatem, & soliditatem, jucundum, & serium conjungere. Allicit lenitate sua cor, vi mentem rapit, copia sua torrentis more trahit, soliditate convincit, delectat, & rapit. Nemo illi resistere poterat, & hodierna quoque die, cum eloquentia sua jaceat semianimis in scriptis tuis, difficile est eam sustinere. Verum si bonus Orator est, egregius est etiam Philosophus: & quod mirum est? ipsas etiam Dialecticæ subtilitates callebat. *Ex pluribus Manuscriptis.*

A Deo

Ejusdem argumenti.

A Deo unico Magistro suo Sanctus hic Doctor hausit immediate incomparabilem doctrinam suam, quæ adeo pura, & sancta fuit, ut cum aliquod afferat Scripturæ Verbum, vix citatio distinguatur a Textu. Doctrina illius adeo late patet, ut nullum ferme sit mysterium, aut alicujus momenti quæstio, quam Sanctus hic vir multo cum lumine, & soliditate pertractaverit. Quemadmodum ille fuit Patrum novissimus, omnem spiritus eorum plenitudinem in se collegit. In scriptis ejus deprehenditur S. Augustini subtilitas, S. Ambrosii suavitas, S. Gregorii solidita, S. Hieronymi profunditas. His addere possumus, si opus est scientiam Doctoris habere debere armorum fortitudinem, ut dicit S. Paulus, ad conterendum quidquid vult insurgere contra scientiam Dei, & infringendum fastum impotentem humanæ Philosophiæ: cum aliqua veritate asserere possumus, post Apostolos in Ecclesia fuisse neminem, qui fortius sustinuerit Catholicæ Religionis veritates contra hæresim, & impietatem, quam S. hic Doctor. *P. Texier.*

Ejusdem argumenti.

Ex operibus, quæ nobis S. Bernardus reliquit, patet, Sanctum hunc virum egregio præditum fuisse ingenio sedulo exculto, & post sæculum Hieronymorum, Augustinorum, Ambrosiorum, neminem extitisse Patrem illo doctiorem, & eloquentiorem. Nihilominus fatendum est scientiam ejus, gratiæ potius, quam studii effectum fuisse. Spiritus enim Sanctus fuit Magister illius: defertum autem schola; & in hac solitudine momento didicit, quod alii vix multorum annorum spatio solent percipere. Ipse ille confessus est, se in suavissimo illo recessu, Scripturam universam sese illi offerre sine ulla difficultate, ac sine tenebris, ita ut mirum non sit, si hæc illi adeo familiaris fuit, quandoquidem perfectissimam illius cognitionem acceperat: *Confessus est sibi oranti Scripturam expositam apparuisse.* (*In ejus vita.*) Itaque difficillima ejus loca tanto lumine, & perspicuitate interpretatus est, ut facile sit intellectu, a Spiritu Sancto illum edoctum fuisse. Si tanta cum venustate scribebat, majori adhuc cum robore loquebatur, & commode intelligebatur, linguam illius interpretem esse Filii Dei. Non minimum Apostolorum commodum fuit, quod Spiritus Sanctus per os eorum loquebatur, & quod lingua illorum utebatur, ut sua declararet oracula. Hinc factum est, quod imparati prodibant ad Judicum subsellia, & numquam studebant, quid sibi coram Imperatoribus esset dicendum; noverant enim tunc cum opus fuerit a Magistro sibi suggerendos esse & sensus, & verba, quæ loquerentur: *Nolite cogitare quid loquamini: dabitur enim vobis in illa hora, quid loquaminì.* (*Matth.* 10.) *P. Senault Oratorii Presbyter.*

Eminentia S. Bernardi sententia.

S. Bernardi scientia in omnibus circumstantiis suis fuit admirabilis. In Principio; a Deo proficiscitur, & animas adducit ad Deum; in infigni sua latitudine; ille scit quidquid mortalis homo scire potest. Nihil illum fallit, non Religionis mysteria, non morum disciplinæ principia, non gratiæ œconomia, non altitudo divitiarum & judiciorum Dei in hominum prædestinatione, vel reprobatione. Aperite doctissima ejus volumina, ibi tot ferme sententias, quot verba, tot Scripturæ locos, quot lineas invenietis. Illam sibi adeo familiarem effecerat, eam tanta mentis applicatione legerat, sensum illius tanta perspicuitate assecutus fuerat, ut dixisses Spiritum Sanctum per os illius esse locutum. Loquitur de gratia, & libero arbitrio, perinde ac media conciliandi omnipotentem alterius virtutem, cum voluntaria alterius cooperatione, illi apertissime explorata, atque comperta fuissent. De Trinitatis mysterio, de notionibus, processionibus, ac relationibus divinis loquitur, quasi eidem manifestatæ fuissent. Explicat naturam, functiones, Hierarchias Angelorum, æque ac si unus ex beatis illis Spiritibus fuisset. Sed quo lumine non illustratur anima docilis, ac pia, cum Deus per se illam erudit? Sed cum illa se ipsam quærit, quidquid adnitatur, recidit semper in sibi ingenitam ignorantiam per infirmitatem. *Elogia Historica.*

De eodem argumento eminentiæ & fœlicitatis doctrinæ illius.

Quis ex vobis eminentem S. Bernardi scientiam celebrari non audit? Quantumvis sublimem illius conceptum animo fovetis, ex operum ejusdem lectione innotescet nihil præter ejus merita dictum fuisse, dummodo argumentorum illius fœliditatem paullisper consideretis, nihil in illis mancum, aut debile est; sententiarum concinnitatem, quia in illis nihil est falsum: elegantiam sermonis, qua effert singula, quia nihil crassum inest, vel pingue; delicentiam, qua scribit, quia nihil spiritus ejusdem acumen fugit, quia numquam labitur; immensitatem cognitionum ejus, quia nihil ignorat; locutionum illius paritatem, quia nihil inest obscurum, atque caligine involutum. Hinc fit, paucos esse in Ecclesia doctores, qui S. Bernardum exæquent, & neminem fortasse, a quo superetur. Hoc illi testimonium confensu pene constato perhibent eruditi five Catholici, five Hæretici. Illi quidem beati, si priorum exemplum secuti æque dociles essent, & crederent iis veritatibus, quas Sanctus Doctor tradit, ac æqui sunt ingenii ipsius æstimatores! Sed quo pacto ille se adeo eruditum præbuit? Ne expectetis a me hoc in loco fusius enumerari libros quos legit, annos quos in studiis transmisit, aut Magistros qui eum docuere. Licet his omnibus subsidiis fultus fuisset, non ideo tamen mirum esset nobis in illo tantum ingenium intuentibus? Quo usque igitur nostra evadere debet admiratio, quandoquidem sine ullis id genus adminiculis tantam adeptus est eruditionem? Tandem enim non alios habuit Magistros, nisi quercus, & saxa solitudinis suæ. Excepta Scriptura, & aliquot Patrum operibus, nullos legebat libros. Quod spectat ad tempus, quodnam reliquum illi esse poterat studiis impendendum, cum illi esset tot Monachi in Cœnobiis suis erudiendi, tot fæculares dirigendi, tot negotia in Ecclesia procuranda, præter illud, quod orationi tradebat, ad quam gratiæ illecebra incessanter cor illius attrahebat? Undenam hauriebat ea magna lumina, quæ adeo illustrem illum reddebant? Dicet ille utens verbis Prophetæ, qui omnium unus majori lumine præditus fuit: *Quoniam non cognovi litteraturam, introibo in potentias Domini.* (*Psal.* 79.) Defunt mihi quidem adminicula, quibus utitur industria humana ad scientias addifcendas; sed ideo oblectabitur Deus mihi aperire spiritum suum, detegens mihi impenetrabilia Fidei mysteria, & secretissima suæ providentiæ consilia. Itaque Sanctus hic Doctor non semel confessus est, ea quæ dicerat, se ab eodem Deo didicisse. *P. Martineau.*

Quodnam fuerit Providentia cœlitum de S. Bernardo hunc doctum efficiendi.

Nostisne quodnam esset Providentiæ de S. Bernardo consilium illum ita scientiis omnibus ornando? Decreverat illa, Petrus Cluniacensis ait, ex eo facere unum ex illustribus Ecclesiæ Doctoribus post Apostolos. Oportebat ergo, ut huic largiretur Apostolicæ scientiæ plenitudinem; namque ad tantum hoc obeundum ministerium ne putetis, humanam scientiam magno esse posse adjumento. Perfectio scientiæ Apostolicæ in duobus consistit, quæ Sancti Patres passim memorant; quorum alterum est aliis persuadere fidei veritates, quamvis multis præventi fuerint præjudiciis. Alterum est scire christianam pietatem immittere in corda, quibus mundi amor dominabatur. Vultisne cognoscere, quousque in utraque hac scientia Doctor noster pervaserit? Quot hæreses ævo illius inter fideles insurrexerunt? Veruntamen ne una quidem illi resistere potuit. Omnes illas confudit, eorum auctores confundens splendore scientiæ suæ. Exitum hunc alii post alios nacti sunt; Ecclesia enim unum S. Bernardum objecit hominibus, qui adeo formidabiles erant, vel nominis celebritate, vel furoribus, vel dolis. Per os Bernardi loquebatur in Synodis; Bernardi calamo utebatur ad decisiones scribendas; ex Bernardi spiritu hauriebat sua lumina. Sanctus Doctor ubique præerat incomparabili scientiæ suæ præstantia ita vere, ac si summus Pontifex vel per se, vel per legatos suos ob characteris sui dignitatem præesset. Ita loquitur vitæ Sancti hujus historicus, ut quod dictum fuit de Augustino, id dicere valeamus de Bernardo, illum fuisse spiritum, quo temporis sui concilia animabantur. *P. Martineau.*

Ratio solidas & sublimis quæ Sanctus fuit exprimit scenas in operibus suis.

Nemo inter Doctores simul fuit ita sublimis, atque perspicuus; nihil est commune in iis, quæ sunt maxime communia. Magnus in magnis argumentis, quin se demittat in levibus, se ad illa attollit; & attollit ista per mentis suæ penetrationem. Nullum, licet jejunum, aridumque tractat argumentum, cui non addat leporem, & copiam. Serit flores, ubi alii nonnisi spinas inveniunt, & relinquunt. Erudit, placet, persuadet, sed modo tam suavi, forti, potenti, & ad persuadendum idoneo, ut non solum exprimat quod dicere vult, sed etiam in imo cordis imprimat. Quemadmodum Scripturæ studuerat, eamque digesserat, ubique ferme Scripturæ linguam loquitur. Non solum inde succum expressit, verum etiam verba & sensus; ita ut ne unum quidem sit, quod accurate colligi non mereatur. Simplicissima plerumque plena sunt rebus maxime essentialibus: & sicuti minima etiam folia ex Arbore vitæ erant salutaria, ita quidquid S. Bernardus scripsit, spiritus & vita sunt. Hoc tamen non obest, quo minus cum tota lenitate sua aliquando se formidabilem reddiderit, ubi agebatur de gloria Dei; hoc tamen tanta unctione manabat, ut Principes, Reges, Episcopi & Summi Pontifices, ad quos summa cum constantia scribebat, numquam se ab eo lædi, aut violari censuerint; & sicut olim Spiritus Sanctus in Principem Pastorum descendit in Columbæ, & nubis specie, unde vox tonitrui similis egrediebatur, & sicut apparuit super Apostolos, atque discipulos sub ignis imagine, coruscantis quidem, non autem comburentis, & sub forma venti vehementis ipsa Cœnaculi fundamenta quatientis, ut nobis ostenderet opus esse lenitate, ac bonitate; ita videbatur divinus hic Spiritus Sancti Bernardi verba animare, ut firmitatem ejus indulgentia temperaret, & illius suavitatem fortitudo sustineret, juxta præclarum illud monitum quod ipse omnibus Ecclesiæ Pastoribus reliquit: *Suaviter fortis, & fortiter suavis.* In epistolis, omnibusque operibus, quæ scribebat, enitugere videbatur ingenium magnum, & sublime, forte, & suave, quod illi omnia subjiciebat corda docilia simul atque rebellia. Caret fuco ejus eloquentia; eloquentia ejus sponte fluunt, neque sunt ascititia. Stylus ejus pressus est, expressio vivida, dictio pura, & castigata: Sententiæ nobiles, ac sublimes, omnia redolent pietatem, & qualibet ibi pascitur Sanctarum Scripturarum succo uberrime affluenti. *Sermones Christiani.*

Quo in pretio & principes & populi habuerint S. Bernardum.

Vix egreditur e solitudine S. Bernardus cum populi numero carentes ad illum accedunt: alii quidem videndi illius cupidi, ut olim Zacchæus, conscendunt arbores; alii similes turbis fidelibus, quæ Dei filium in ipsius triumpho subsecutæ sunt, clamant: *Benedictus qui venit in nomine Domini.* Hic Electores Moguntinus, & Coloniensis, Archiepiscopus Rhemensis, Episcopi Catalaunensis, & Leodiensis oblectantur suam erga illum testatam facere veneretionem. Ibi populi Mediolanensis, & Metensis pedes ejus deosculantur; & ab illo pacem & reconciliationem expectant, quam non alia ratione

sibi

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.

sibi procurare possunt. Principum gaudia, humilium acclamationes, honores, qui virtuti illius deferuntur, benedictiones, quibus cumulatur quacumque transiturus est erigunt ipsi trophæa toto cælo illustriora, quam simulacra in Curiis, publicisque plateis posita in honorem Philosophorum, vel summorum virorum ethnicæ antiquitatis. Loquarne de Epistolis, quas Pontifices, Reges, Cardinales, Christiani Principes ad illum miserunt, ut quid in rebus impedितissimis sibi faciendum esset cognoscerent, & ex ore, atque calamo doctissimi hujus magistri scientiam salutis, & Evangelicæ perfectionis exciperent? Loquarne de unanimi eorum consensu, quo illum tamquam supremum litium suarum arbitrum adoptarunt? de auctoritate quam illi in Conciliis detulerunt, appellantes illum ut de difficillimis quæstionibus disceptaret ad componendas amarissimas concertationes inter ipsos obortas, ad bonam a mala caussa dignoscendam, & verum a falso secernendum, respicientes decisiones illius non tanquam privati alicujus Doctoris sententiam, sed tanquam fidem universalis Ecclesiæ? Ita ille omnibus indiscriminatim, & sine personarum acceptione, aut humanas ob caussas hos sapientiæ, & scientiæ thesauros, quos ex Dei hauserat sinu, cummunicabat. *Elegia Historica.*

Profunda S. Bernardi scientia fructus erat suarum meditationum in divina mysteria.

Scientiam, quam S. Bernardus possidebat, adeptus erat in meditatione Sacrarum Scripturarum, & in rapitibus contemplationis, ut quibus, ut alter Moyses in monte loquebatur cum Deo, & Deum loquentem audiebat. Heu! ajebat ille, *quam cito discitur, ubi Deus magister est!* Hinc eruditus Cardinalis Baronius S. Bernardum hominem vere Apostolicum, & a Deo missum appellat. Et sane quemadmodum Apostoli omnes a Deo fuerunt edocti secreta, atque intima Sancti Spiritus in ipsos infusione, per quam in ictu oculi ostendit eis veritatem, ac certitudinem doctrinæ, quam toties illis annuntiaverat J. C., donec cum illis versabatur, ita ut illorum intellectus, voluntas, & lingua non conciperet, non amaret, non prædicaret nisi cælestes veritates, simul ac eodem spiritu repleti fuerunt: *Repleti sunt omnes Spiritu S., & coperunt loqui:* (*Act.* 2.) Ita S. Bernardus in eadem schola eruditus ex eodem fonte hausit perspicuam, integramque Sanctarum Scripturarum cognitionem. Auctores vitæ ejus testantur, illum brevi detexisse verum sensum mysteriorum, quæ illæ in obscuritate sua complectebantur, & illum lætabundum dicere solitum fuisse inter amicos, se in hoc studiorum genere non alios habuisse magistros quam quercus, & fagos; quia in agris passim, & nemoribus per orationem, ac meditationem receperat vera lumina, quæ nos hodierna die in operibus ejus nitescere intelligimus. Sacræ Scripturæ stylus, qui ibi videtur ubique effusus satis ostendit illum sublimes cognitiones suas hausisse ex hoc inexhausto fonte, unde Apostoli suas mutuati fuerunt, neque potuisset ille uti divinis hisce locutionibus cum tanta vi, & facilitate, nisi plenus extitisset Spiritu Sancto, qui eas divinitus inspiravit. *Ex Specimine Orationum Panegyricarum.*

Ejusdem argumenti confirmatio.

Nemo est fecundum Apostolos, in quo hoc miraculum scientiæ magis enituerit, quam in S. Bernardo. Spiritus S., qui in illius corde habitabat, per ejus os loquebatur, eique suggerebat, quid auditoribus suis erat dicturus. Cum in Templis concionabatur, turba tanta erat, ut ægre Principes aliquem sibi locum invenirent. Cum obscurissima explicabat mysteria, id tanta cum perspicacitate præstabat, ut rudes etiam illum intelligere possent. Cum peccatores corripiebat, hoc tanta vi efficiebat, ut Templum circum undique personaret clamoribus eorum, qui pœnitentiam, doloremque suum testabantur. *Cujus rei certa probatio, tunsio pectorum, & effusio lacrimarum.* (*In vita S. Bernardi.*) Cum apud Reges loquebatur, tanta utebatur auctoritate, ut illi subditi viderentur, vel ipse Princeps eorum. Qui maxime suis inhærebant utilitatibus, qui in criminibus erant maxime pertinaces, & cæci in erroribus suis, Sancti hujus rationibus flecti sinebant; & homines illi qui suas tuentur sententias militum gladiis, gloriæ sibi vertebant S. Bernardi vocibus, frangi. *P. Senault Oratorii Presbyter.*

Eodem in pretio habendus est S. Bernardus, in quo Summi Ecclesiæ viri cum quibus est comparandus.

S. Bernardus eo magis observandus est, quo magis aliquid habuit singulare præ tot illustribus cælestis doctrinæ patronis, quorum laudes in se uno collegit secundum testimonium, quod illi perhibet vir ejusdem Ordinis celeberrimus. Ævo suo fuit *Deus Ecclesiæ; Religionis arbiter, Gemma Sacerdotum, Par est Gregorio, mellito gutture, Sensus ejus, ut Aurelius: Aureo eloquio sicut Chrysostomus. Schemate verborum magnus, ut Hieronymus: instar Ambrosii splendens, vernans ut Beda*, & hæreticis vi, & arguendi acumine formidabilis, ut Hilarius. Videbatur Deus in admirabili hoc Christianæ Religionis genio collegisse quidquid in tot admirabilibus Sanctis effuderat. Fingite vobis hominis imaginem, quem pœnitentia, & humilitas fere contumularunt adhuc viventem in solitudine; sed quem Caritas, & obedientia de Eremo extraxerunt ad Ecclesiam tuendam; modo latentem sub modio, ut salutem suam cum timore, ac tremore operetur, modo positum super candelabrum, & in sublimi montis cacumine, ut inquit Scriptura, ut ad mores reformandos cooperetur; factum contemplationi, ubi sese colligit, & actioni, cum a Dei Providentia ad Apostolica munera evocatur; publicis omnibus necessitatibus consulentem, quasi ille de omnium fratrum suorum salute rationem esset redditurus, *Specimen Orationum Panegyricarum.*

Cum sermo est de S. Bernardi scientia, intelligendus non est cumulus ambitiosus inanium, ac sterilium cognitionum quæ studio, & labore comparantur; qui alitur curiositate, ac superbia; qui sæpe incidit in contradictionem; qui quidem S. Augustino teste aliquo esse potest ornatu menti, cordi vero nullo adjumento. Sermo est de scientia, quæ ducit originem a scientia Dei; quæ in corde potius, quam in mente perficitur, quæ alitur humilitate, & oratione, & parit justitiam, & caritatem. Scriptura hanc modo animæ scientiam appellat, quia illius pretium, & dignitatem ostendit; modo scientiam salutis, quia illius media, & necessitatem detegit, modo scientiam Sanctorum, quia tradit modum quo Sancti evadere possumus. S. Bernardus illationes ex hoc principio novit eruere, & cognoscens ex iis, quæ ad illum salvum faciendum fecerat J. C. quanti momenti hæc esset scientia, decrevit relinquere mundum, cujus tentationes, & pericula noverat, & eamdem sibi compararet. *Flechier.*

Devotio, Contemplatio, atque collectio S. Bernardi.

Repletos nos esse oporteret S. Bernardi Spiritu, ut de altitudine contemplationis suæ, & jugi Spiritus elatione, de extasum frequentia, quæ in assidua sensuum suspensione illum tenebant, satis pro dignitate loqueremur. Quoties gratia illum sibimet ipsi subtrahens, delibandas ei præbebat divinas, ineffabilesque consolationes, quas humana infirmitas capere nequaquam posset, nisi earum momenta breviarentur! Heu! dicebat ille ex raptibus suis ad se conversus, heu! *Rara hora, & brevis mora.* Quam pœtiosæ, & quam breves sunt horæ, quæ cum Deo transiguntur. Sed magna hæc Spiritus elevatio, quæ illum semper Deo inhærentem tenebat, non vetabat, quominus indefessus ad Ecclesiæ commodum incumberet, quam suis ædificabat exemplis, erudiebat prædicationibus, zelo animabat. Eodem erat in situ, quo Seraphim olim ab Isaia Propheta in altissima quadam revelatione visa; Beati Spiritus illi, immobiles erant ante Dei thronum: *Seraphim stabant*, & nihilo secius volabant, & in motu perenni jugiter versabantur. Quinam hoc fieri potest, Sanctus noster ait, ut simul in motu sint, & sine motu: ut stent, simulque volent: *Et stabant, quamdo volabant?* inquit ille, *Stabant, quia caritas nunquam excidit*, & quia caritas, quæ illorum virtus est, semper est constans. *Volabant autem, quia caritas nunquam quiescit*, & semper operatur. Hoc in situ jugiter S. Bernardus versabatur. Unio, quam habebat cum Deo, non prohibebat illum de monte descendere, ut urgentibus Ecclesiæ necessitatibus opem ferret; & jungens Mariæ contemplationem cum actione Marthæ, simul & J. C. ancillabatur cum hac, & cum illa dulcedine audiendi, & meditandi verbi illius perfruebatur. *Ex Specimine Panegyricorum.*

Devotio Bernardi fuit conflata & invariabilis etiam inter mundi impedimenta.

Nemini adeo infrequens accidit de S. Bernardi laudibus sermo, qui de illius pietate verba fieri non audierit. Nemo adeo festine vitam ejus legendo percurrit, qui non didicerit illam pluribus casibus satis singularibus obnoxiam fuisse. Pauciffima erant in mundo negotia, in quibus Dei gloria ageretur, in quorum partem Sanctus iste doctor non accesserit. Si quæ in Capitulo diffidia oriebantur; si quid optabant Episcopi pro suarum diœcesum bono: si diffidebant Principes, si Reges bella gerebant, si quo schismate perturbabatur Ecclesia, si quid præter ordinem Pontificibus summis, aut Cardinalibus negotium facessebat, statim ad Bernardum confugiebatur, & singulis Doctor sanctus respondebat, uti videre est in Epistolis illius, quarum pleræque Regibus, Principibus, nobilibusque viris tam ex Regno Galliæ, quam alienarum regionum inscriptæ sunt. Quot S. hic Abbas suscepit itinera in Italiam, plureque alias Provincias, ut componeret turbas, ut tolleret schismata, simulque tot mentes variis de caussis dissentientes conciliaret? Tota illius vita in numeris casibus mixta fuit; & nihilo minus ubique constanter devotionem, collectumque servavit spiritum; non quod omnibus in locis psalmos caneret, vel meditaretur, sed quia nullibi a se ipso dissentiebat. Pietatem suam inter impeditissima negotia tuebatur: erat ubique, atque inter mundi impedimenta æque tranquillus, pius, sui compos, ac in solitudine, & inter claustra fuisset. *P. Haineuve.*

De S. Bernardi humilitate.

Ita S. Bernardus fuit Sanctitatis, & scientiæ prodigium, fuit etiam humilitatis. Necesse non est, ut illum humiliet Deus, ne magnis honoribus intumescat. Satis pollet industria, ut se ipsum humiliet. Eo enim accuratius sibi contra hoc inanis gloriæ virus præcavebat, quo magis se eidem obnoxium esse sentiebat ob illam observantiam, & existimationem, quam sibi sua pietas undequaque promerebat. Reges quærunt illum in solitudines; Summus Pontifex cum aulicis suis in illius claustrum ingreditur, ut eumdem invitat, ac testis fiat sanctitatis illius, & Cœnobitarum ejus. Sed ejus humilitas magis convalescebat inter tot occasiones excidendi. Laudatur ob virtutem: petit, ut misereri velint animæ suæ. Vult sibi credi, quod contra se testatur non ex conjectura, sed ex animi sensu, quin illis fidem astruat, quæ ab aliis, quibus ignotus est, asseruntur, non ex scientia, sed specie: *Volo mihi credi magis, quam alteri; de me loquor non ex conjectura, sed ex scientia.* Palam eminentes illius perfectiones laudantur, sed clam ipse rubore suffunditur, quod in se colitur, & observatur non quod est, sed quod esse videtur. Virtutum ejus fama sese quacumque diffundit, & Deum orat, ut qui nimis eum laudibus efferunt, erubescebant, & eos pudeat laudasse homioem laudibus indignum. Utinam, inquit ille, tanum humiliatus essem coram hominibus propter vera vitia, quæ

quæ in me sunt, quantum laudibus cumulor propter falsas virtutes, quæ mihi tribuuntur. Varia vitæ suæ munera quin in illo cierent oblectationem propter talentorum suorum varietatem, in caussa sunt, ut se tamquam sæculi fui *chimeram* inspiciat. Neque in mundo sum, ait ille, neque extra; non solitarius, neque publicum negotium gerens; non Religiosus, neque Aulicus, sed monstrum ex his omnibus diversis statibus constatum: *Monstruosa vita mea. Ex Specimine Orationum Panegyricarum.*

Miracula S. Bernardi.

S. Bernardus non minus potens erat operibus, quam verbis; quippe donum miraculorum, quod in plurimorum Sanctorum persona fluxa tantum gratia est, atque ad tempus, illi in omne vitæ spatium concessa fuit. Medebatur morbis, cum illi libitum erat, neque ullam in ægrotantibus dispositionem requirebat; & quasi potestas sua nullis esset finibus circumscripta, in Domini sui imperio, quodcumque ipsi placuerat, efficiebat. Hoc videre est ex eo, quod contigit Carlati prope Tholosam, ubi postquam populis prædicavit, plures homines Sancto Abbati obtulerunt panes ab eo benedicendos. Tunc cum quodam confidentiæ, & auctoritatis charactere, cujus pauca extant exempla, illis signo Crucis adhibito benedixit, & ait: agnoscetis a me veritatem prædicari, & hæreticum esse mendacem, si ægri vestri postquam ex hoc pane comederint, omnes convalescent. Carnutensis Episcopus hoc nimis generaliter dictum, addidit, si cum fide comederint: cui S. Bernardus adjecit, illos sine exceptione valetudine bona usuros; ut sciant, S. Abbas iaquit, a me veritatem prædicari. Et omnes, qui ex eo comederunt, sine exceptione convaluerunt. Ubi liquido patet plenitudinem fidei S. Bernardi suppleviſse defectui confidentiæ ægrotantium. Profecto ubi ista reputo prodigia, suavis cogitatio consolatur spiritum meum, fidemque meam roborat. Patet nos eamdem sequi fidem, quam S. Bernardus, & nos doctrinæ illius esse heredes; Patet etiam Sancti hujus Abbatis fidem atque doctrinam, veram esse doctrinam, veramque fidem; hæc enim effinxit privatam, & publicam illius sanctitatem, eamque subsecuta sunt tot, tantaque prodigia adeo certa, adeoque frequentia. Quid portenti hic est? S. Bernardi fides eadem est, ac nostra; nihilominus ex S. Abbate hoc efficit hominem prorsus cælestem, & a mundo divulsum, ex nobis vero homines facit terrenos semper in materia sepultos, ac mundo inhærentes. Hac in re utrum majus prodigium est Sanctus Bernardus, an nos? *Ex vita S. Bernardi, & ex Sermonibus P. Texier.*

S. Bernardi fidelitas.

Si tanta fuit S. Bernardi auctoritas, num minor ejus fidelitas fuit. Hæc sane non minus erat necessaria, ut esset homo Dei; ad id enim requirebatur integritas perfecta, & omnimoda alienatio ab omnibus mundi rebus, ut unice quæreret gloriam, & ejus negotia procuraret, cujus minister erat, atque procurator. At alia ne requiruntur argumenta fidelis hujus adhæsionis gloriæ suprem Domini sui, quam videre, illum numquam propriæ consuluisse, ex tot negotiis, ex tot rebus præclare gestis, ex tot provinciis sibi demandatis nihil ipse, nisi laborem pœnamque retulisse, omnem vero gloriam in Deum contulisse? Principum favor, qui illum tamquam primum sæculi sui hominem consideraverunt, spem illi facere poterat magnorum reddituum, & locupletissimorum Ecclesiæ beneficiorum. Cum rerum summam obtineret unus qui ejusdem discipulus fuerat, & mox alter, qui electionem suam unice eidem referre debebat acceptam, quid impetrare non poterat sibi, Ordini suo, suisque consanguineis? Cum haberet ipse facultatem Summum creandi Pontificem, omniaque Cardinalium Suffragia in illius arbitrio esset posita, nonne ille sibi honorem hunc deposcere poterat? Sed hic homo Dei nihil unquam habuit antiquius quam Domini sui gloriam. Mediolanensis creatur Archiepiscopus totius Cleri suffragiis, & constanter hanc dignitatem, honoremque detrectat. Senatus, Populusque Januensis nihil intentatum relinquunt, ut illum sibi Pastorem obtineant; unus ille adversatur. Catalaunum, & Lingonæ illum sibi deposcunt Antistitem; Sanctus hic in consilio suo acer, & inexorabilis perseverat. Rhemensis Archiepiscopatus illi defertur, sed fidelis hic minister, & procurator unice devotus Domino suo, libenter quidem omnes suscipit curas, & labores; fugit autem honores, & dignitates, quæ ab aliis tamquam merces habentur. S. Paulus in ipsis Christianæ Religionis primordiis ægre, & vix invenire poterat fidelem ministrum, qui Deum unice respiceret: *Jam quæritur inter ministros, ut fidelis quis inveniatur:* (*1. Cor.* 4.) Sed mundi ætate in senium vergente ecce unum ex iis, qui fidelissimi extiterunt unquam, unice occupatum Domini sui commodis, quin suorum aliquam curam gerat, ita alienum ab usurpandis Dei sui bonis, quæ illius sunt gloria quam illi reservat, integramque eidem remittit, renuens etiam honorem, quem ex contemptis honoribus sibi pepererat; & quod sæpe in nonnullis superba calliditas est, asseruntur, non ex scientia, sed specie: *Volo mihi credi magis, quam alteri; de me loquor non ex conjectura, sed ex scientia.* Palam eminentes illius perfectiones laudantur, sed clam ipse rubore suffunditur, quod in se colitur, & observatur non quod est, sed quod esse videtur. Virtutum ejus fama sese quacumque diffundit, & Deum orat, ut qui nimis eum laudibus efferunt, erubescebant, & eos pudeat laudasse homioem laudibus indignum. Utinam, inquit ille, tanum humiliatus essem coram hominibus propter vera vitia, quæ in me sunt, quantum laudibus cumulor propter falsas virtutes, quæ mihi tribuuntur. Varia vitæ suæ munera quin in illo cierent oblectationem propter talentorum suorum varietatem, in caussa sunt, ut se tamquam sæculi fui *chimeram* inspiciat. Neque in mundo sum, ait ille, neque extra; non solitarius, neque publicum negotium gerens; non Religiosus, neque Aulicus, sed monstrum ex his omnibus diversis statibus constatum: *Monstruosa vita mea. Ex Specimine Orationum Panegyricarum.*

Nemo unicum simul & occupatior, & intra se collectior fuit S. Bernardo.

Numquam solitarius quispiam occupatior fuit, quam Sanctus hic Abbas in publicis negotiis; numquam humilis Monachus majori habitus fuit in honore apud Mundi potestates; numquam privatus majorem obtinuit auctoritatem in omnes Christianæ Religionis conditiones. Fingite vobis ergo imaginem Sancti, quem humilitas, & pœnitentia viventem adhuc in Cœnobio contumularverant; & quem obedientia, & caritas iterum revocarunt in mundum, modo latentem sub modio, ut possideat in pace animam suam, & cum timore ac tremore operetur salutem suam: modo positum super candelabrum ad universam domum illustrandam, sese in plura partientem, sine divisione, & distractione; occupatum sine mentis dissipatione, solitarium sine otio; factum ad actionem, cum a Providentia ad agendum evocatur; factum ad contemplationem, cum ab eadem retinetur: modo proximo, modo sibi, modo Deo intentum: deferentem mundum in solitudinem, ut illum offerat Deo precibus suis; deferentem solitudinem in mundum, ut se ipsum inter negotiorum tumultum, & impedimenta tueatur, quasi ipsi universarum animarum salus credita esset, & vigilantem sibi, quasi suæ tantum consulendum esset incolumitati. *Flechier.*

Zelus, & auctoritas S. Bernardi in corrigendis statuum omnium flagitiis.

Nescio quæ adest auctoritas a dignitatibus nequaquam, sed a virtutibus profecta, quæ colitur, & vividas efficit in animos hominum, ubi sese prodit, impressiones. Id genus fuit auctoritas S. Bernardi, quem Deus oriri jussit in sæculi corruptissimi labe, ut pietatis spiritum instauratet, ut in illius persona zelum Apostolorum excitaret, utque illi conferret super status omnes auctoritatem, ut eorum vitia corrigeret. Quo lumine, & quo eventu adnisus est non solum Monasticos ordines, verum etiam Principum aulas, populosque reformare? Non erat illi hæc plurimorum caritas caussa, qui sibi confingunt unum veluti corpus, ac spiritum seorsim; & qui privatis tantum inhærent. S. Doctor totum simul corpus amplectitur, & omnia Ecclesiæ, immo etiam omnem politicum statum zeli sui magnitudine. Nonne summo cum ardore sacrorum ministrorum reformationem concupivit? Quoties Eugenio Pontifici suavita significavit mala, quæ tribunalia Ecclesiastica pariebant? aviditatem hanc ministrorum Deo devotorum, qui terrenis sese implicant negotiis; hanc cordis corruptionem quasi individuam, qui rectum jus persequentes, nihilo secius gravissima conscientiæ suæ vulnera infligunt? Quoties suo consilio, & gratia illis opitulatus est, quos sæcularis potestas perdere moliebatur? Quoties Ecclesiasticorum luxum, & vanitatem indignatus illis ostendit, ipsos cum opem ferre deberent pauperibus sapienti Ecclesiasticorum bonorum dispensatione, quorum œconomi tantum erant, non domini, sumptibus supervacuis Salvatoris patrimonium dispensare, & de illius saginari substantiis? Sed auctoritas ejus super Reges ipsos, & Imperatores extendebatur. Si conciliandæ simul erant duo potestates, quæ animis, ac negotiis diffidebant; ille rationes nancisebatur eas simul mulcendi, atque ad duraturam pacem redigendi. Visus est inhibere duos exercitus jamjam in aciem ruentes, atque inter maximos tumultus exaudiri. Si pro Religione bellum erat capessendum, ut loca Sancta de tyrannica Othomanorum dominatione eriperentur, ille harum expeditionum erat anima, quarum eventus extitisset felicior, si optima illius consilia adimpleta fuissent. Ille populis obediendam, Principibus miserationem inspirabat ut constantem in eorum ditionibus pacem statuerent. Quamvis ad pedes Solii Pontificii provolutus, ausus est mandata præscribere huic potestati, a qua alia recepit: sed hoc pergit non sine temperamento sapientis audaciæ, & humilis modestiæ, quæ his in casibus sunt necessariæ. Cum loquendum est cum Principibus sive Ecclesiasticis, sive sæcularibus cavendum est ne vel nimium adsit temeritatis, vel infirmitatis nimium: rigor irritat, adulatio corrumpit, difficile est personam reprehendere, quin violetur honor dignitatis: at S. Bernardus perstringere novit vitium, quin Religionis, vel reipublicæ Capita lederet. Licentiam verecundia temperavit, & omnes correptiones suas iis miscuit præcautionibus, quibus Evangelica utitur prudentia ad zelum Religionis moderandum. *Ex Specimine Orationum Panegyricarum.*

Magnæ illius occupationes, itinera, labores.

Haud facile cuipiam persuaderi potest, S. Bernardi occupationes esse hominis unius. Unus ille in tristi Ecclesiæ dissensione sedat schisma Antipapæ Petri Leonis. Ad id autem quot labores, quot itinera suscepit? Arma erant auferenda Rogerio Regi in Sicilia; firmandus Imperator Lotharius in Germania; Rex Angliæ conciliandus. Huic Angelo pacis lutranda erant magna illa regna ineffabili celeritate. Nullum detrectabat onus pro Ecclesiæ utilitate; adversatus est garrulitati insignis Canonistæ Petri de Pisis, qui convincendus erat, furori Guillelmi Comitis Pictaviensis, qui erat superandus, desperationi Gerardi Episcopi Incultimatis, qui reprimendus erat. Ter illi superandæ fuerunt Alpes; peragranda, Gallia Henrici Apostatæ hæresi infecta; penetrandæ pentiores Germaniæ partes; prædicandum, disputandum, scribendum, ultro citroque respondendum, quin S. Doctor quietis momentum

BIBLIOTECA CENTRAL BARI

tum potuerit carpere. Tres summi Pontifices Honorius, Innocentius II. & Eugenius, qui illius dilectulus fuerat, illum omnibus Ecclesiæ negotiis onerant. Reges Galliæ duo, Ludovici alter quidem Crassus, alter vero Junior filius Crassi sæpe omnia Regni negotia uni illi mandarunt. Burgundiæ Principes non alium habuere præsidium, quam Sanctum Abbatem hunc adversus regum finitimorum injustam irruptionem. Dictu mirabile! unus satis erat omnibus. Ita sane pauper hic cœnobita pluribus confectus morbis tot hæc, & tanta unus exequebatur spiritu, qui in se quidem idem erat, & in omnibus actionibus adeo diversus. Nullus, ut mihi videtur, plura conatus est; & post Apostolicum tempus raro inveneris, qui hæc melius fuerit operatus. Hæc enim operabatur omnia, ut Sanctum virum decet, servando profundam simplicis monachi humilitatem, ac semper animo pertinaci Ecclesiasticas dignitates detrectando. Verum non ideo minus legem inferebat iis omnibus, quæ magna in universo terrarum orbe gerebantur. Pontifices summi, Reges, Respublicæ numquam videbant illum in aula sua, quin illum admirarentur, & non sine quodam metu revererentur. Sanctus hic Cœnobita omnia dirigebat, de omnibus decidebat, & tot tantaque unus agebat, nulla, nisi divina, suffultus ope, quæ illi vim animumque suppeditabat ad majorem Dei gloriam, omni tempore, omnibus in locis operandi. *P. Texier.*

Elus in orbe Christiano potentia.

Nullus unquam solitarius tanti momenti negotiis præfectus fuit. Nullus monachus majori in honore fuit habitus a Potestatibus sæculi; nullus unquam privatus tantum auctoritatis obtinuit in omnes status, omnesque Christianæ Religionis conditiones. Hoc fuit vas electionis electum ad ferendam nomen Salvatoris ad populos, & Reges. Terreni principes ob sequebantur illi, & in omnibus illi morem gerebant. In Conciliis auditus fuit tamquam Ecclesiæ totius oraculum; & per singularem præeminentiam a Sancta Sede constitutus fuit Legatus universalis in toto orbe Christiano cum absoluta potestate super omnes regiones illi subjectas. Cellula ejus visitationibus Summorum Pontificum fuit condecorata; & quia in Ecclesia ordinem, vel titulum haberet, sanctitas sua illum sublimius extulit præ amplissimis terræ dignitatibus. Quocumque conjiciantur oculi in vitæ ejus cursum, omnia ibi occurrunt magna, & notatu digna. Videntur enim hæretici victi, peccatores conversi, schismata profligata. Timet ut multo gravius in Ecclesia suboriatur; ne ara contra aram statuatur, ut Anacletus Antipapa de solio deturbet Innocentium II. ut Cardinalium collegium in partes scindatur, ut Episcoporum intereat concordia, & ne tota corruat Ecclesia. Tristi hac in occasione scientia, & zelus illius quot in usus fuerunt implicita? Celebrantur Concilia; his præest: Episcoporum habentur conventus: his præsidet: de Principum negotiis agitur; ipse arbiter est. Luitrat Galliam, Italiam, Germaniam, Angliam, conciliatrique omnium animis, omnes iterum subdit legitimi Capitis obedientiæ. *Specimen Orationum Panegyricarum.*

Quomodo, Guillelmum Aquitaniæ Comitem reducerit, suasque zeli excitverit ea in occasione?

Prostrata pestilentiæ cathedra, schismate demum sublato, unus superest Aquitaniæ Comes, qui ad illud fovendum nihil reliquit inaulum, atque intentatum. Ultimus hic atque terribilis schismatis Patronus sese offert templi valvis; ubi S. Bernardus nuperrime sacris operatus fuerat coram Præsulibus, & magno numero Ecclesiasticorum. Sanctus Noster eliciet ne ignem de cælo, ut alter Elias rebellem hunc exterminaturus? Imperabit ne terræ, ut dehiscat, eumque deglutiat qua pœna olim Moyses in Core, Dathan, & Abiron animadvertit? Ibit ne ad tuendum aditum Ecclesiæ, ut S. Ambrosius Theodosium ab aditu Templi prohibuit? Nequaquam. Zelus, & caritas S. Bernardo suadent, ut manu sumpta salutis hostia ad superbum accedat Comitem; in illum oculos figat, minis illum perterreat, eumque Apostolica vehementia alloquatur. Hactenus, ait illi, preces adhibuimus, & illas contempsisti: venum est ad correptiones, cuique in ludibrium traduxisti. Te sollicitarunt Antistites, aures illis adhibere noluisti: Ecce Virginis Filium, Dominum, & Caput Ecclesiæ, quem persequeris. Ecce Judicem tuum, ad cujus Tribunal proditurus es: coram quo Cœli, terra, & inferi contremiscunt: detrectabis ne illum audire, Ecclesiæque illius permittere pacem, quam per os meum petit a te? Gomes divinæ virtutis vim sentiens, turbatur, labitur in terram, consurgit, trepidat, quin loqui possit. Vir Dei accedit; eique secundo miraculo loquendi virtutem restituit, quam priore ademerat; efficit, ut ab erroribus suis le recipiat, illum cum Episcopis in gratiam redire jubet, & Summi Pontificis auctoritatem, cui semper adversatus fuerat, confiteri. Quam verum est illud Propheticum: *Vox Domini in virtute, vox Domini in magnificentia*; concutit deserta, & Cedros Libani evertit; quandoquidem in occasione hac de audaci Schismatico Ecclesiam omnem perterrefaciente, insignem retulit triumphum. *Ibidem.*

Strenuus S. Abbatis zelus.

Adjicit S. Bernardus auctoritati magnæ, quam sibi comparaverat, ac integritati, cujus non extat exemplum, imperterritum animum, & vere Christianam generositatem, ut ferat supremi Domini sui verba ad Principes ac Reges maxime fulmineos atque terribiles. Adit Siciliæ Regem primum Schismatis auctorem, atque cum jamjam in aciem descendenti dixisset Dei verbis, illum prælio victum iri, repulsus ab hoc Principe, quem docuit eventus Sanctorum monita non impune contemni, illo inspectante transiit in castra Ranulphi Ducis pro saniori parte Italiæ, illum ad prælium incundum exitatur promissione victoriæ certissime ab eo referendæ. Eadem usus est firmitate apud Henricum I. Angliæ Regem; idque pari eventu; eum quippe coegit, ut in Galliam suas copias traduceret, eumque Carnutum usque adduxit, ut ibi verum Ecclesiæ Caput veneraretur. Quanam constantia allocutus est Regem Romanorum, Pontifici infensum propter repulsam, quam acceperat, dum Ecclesia universa hujus negotiationis exitum præstolatur ac metuit, ne iterum prioribus implicetur negotiis, ac turbis, ex quibus vix post tot colloquia & collocationes hinc inde habitas evaserat? Coram hoc principe loquitur, christiana utitur licentia, eique tanta vi, & generositate exprobrat injustitiam, ut videretur Deus, qui tenet mortalium omnium, præsertim autem Regum corda in manu sua, suam potestatem in manibus Sancti hujus Abbatis posuisse, qui cum utriusque partis consensu omnia composuit. Nihil dicam de reparata pace inter Galliæ Regem, & Campaniæ Normanicæ Comitem, ne dissensio illorum in apertum cederet bellum: neque desunt plurima id genus exempla, quibus de militum manu excussit arma, ac sedavit furorem partium, quæ magis ad iram concitatæ erant, ac pertinaces. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

Magna auctoritas S. Bernardi in Concilio Stampis ad verum Ecclesiæ Caput dignoscendum habita.

Utrum magna fuerit S. Bernardi auctoritas videri potest ex Concilio Stampensi, ubi insignem illam diremit litem, quodnam esset verum Caput Ecclesiæ. Etenim quænam illius tunc fuerunt curæ ad conciliandas partes, in quas Christianus Orbis scindebatur, & quæ Jesu Christi Ecclesiam penitus labefactassent, nisi super firmam, solidamque petram fundata fuisset, & si portæ inferi potuissent contra illam prævalere. Loquor de cruento illo, & universali schismate, quod regnum Dei, scindendo illud, depopulabatur. Videbantur eodem in Solio legitimus Pontifex, & subreptitius; quorum alterum caussæ æquitas fulciebat, alterum vero armorum vis sustinebat. Tenebræ effusæ erant super faciem terræ; dolus celabat veritatem; vis suffocabat justitiam, jura fusdeque erant permixta: rationes privatæ utilitati publicæ anteferebantur; & Christianus orbis in alterutram partem abibat prout illum vel animi agritudo, vel avaritia, vel politicæ ratio movebant. Principes quisque sibi trahebantur Consiliis, vel alienis. Schisma omnibus pactionibus adversabatur; Christianorum fides nutabat, caritas tepescebat, imperium scindebatur. Stampis cogitur Concilium, hoc integram permittit prudentiæ, atque luminibus S. Bernardi decisionem unam omnium maximi momenti. Omnes hærent Oraculi responsum præstolantes; reliqua frequentis illius, eruditique conventus suffragia voto illius adhæsura sunt, quasi temerarium esset aliter cogitare, & judicare a S. Bernardo decisivam prolaturo sententiam electionis, quam diversæ affectiones, & præsumptiones in incertum vocaverant. Ille unus totum Conclave est, ille unus Concilium totum, ille unus universam repræsentat Ecclesiam. Quanta, Domine, gloria tua est, & quam admirabilis es in Sanctis tuis, ubi tibi placuerit illos honore afficere! Ad mortalis vocem, omnis humana prudentia conticescit; animi perturbationes sedantur; serenitas, & pax in hominum animos infunditur; Religio de sopore, in quo sepulta videbitur, excutitur, integumenta omnia veritatem celantia ultro dilabuntur, & grex antea in partes omnes dispersus, undique cogitur, verum Pastorem profitetur, & repellit Mercenarium. Si manus hoc cessit in honorem Sancti Bernardi, dicere possumus etiam honorem hunc pluribus eidem stetisse laboribus. Visus est de Ecclesia in Ecclesiam pergere, de Provincia in Provinciam ferri, nationes lustrare, densissima nemora, asperrimosque montes traducere non sine periculo incidendi in insidias, quæ ipsi nectebantur, & inter abrupta locorum pereundi, non sine gravissimo affectæ valetudinis incommodo, quam austera pœnitentia jam attriverat, revocans populos ad officium, & oves, quæ deerraverant, ad Pastorem suum; perorans coram Regibus male affectis causam Pontificis errantis, & derelicti contradistortas, venalesque linguas, quæ veritatem fucis linjebant, & iis coloribus, quos sedula industria eorum avaritiæ suppeditate poterat; donec S. Abbas animis conciliatis, & reliquis schismatis scintillis extinctis Petri solio legitimum successorem restituit, eumque pacificum sedis suæ possessorem asseruit. *Flechier.*

Idem argumentum alter protulit.

Ad magnam, quam S. Bernardus habuit in Ecclesia, auctoritatem cognoscendam, sciendum est, Honorio Papa e vivis sublato, pro Successoris electione suffragia mirum in modum abiisse in diversa. Tunc vifa sunt super idem corpus duo capita, super eumdem thronum duo Principes, super eosdem tubidtos duo Domini; in eodem ovili Pastores duo; alter subreptitius, alter legitimus; ille usurpator, hic verus Filii Dei Vicarius. Reges, Cardinales, Episcopi licet in eadem fide unanimes, in electione tamen Patris communis dissidebant: eamdem agnoscebant Ecclesiam, sed jurgabantur, utrum Caput illi moderaretur, atque inter clamores eorum, qui in eadem S. Petri navicula versabantur, veri Navarchi vox, vix, & ne vix quidem exaudiebatur. Si portæ inferi prævalere potuissent contra firmam hanc petram, super quam Ecclesia ædificata est, ea certe in occasione prævaluissent; & furens hæc procella navim evertere, ac mergere potuisset. Concilium indicitur ad tempestatem hanc mulcendam; eique interfuit homines illius sæculi eruditissimi. Cephas his placet, illis Apollo; omnes tamen ad Dei Filium pertinent. Sed in caussa tam ambigua quid faciendum? Omnes Sancti Bernardi sententiæ suum submittunt suffragium, rati, qualis erat futura vox illius, talem quoque Dei vocem futuram. Usurpator ejectus; Pontifex vero ab omnibus salutatus; pax Ecclesiæ reddita. Hi fructuum exiterunt vigilantiæ, prudentiæ, & zeli unius Monachi, quem si fuisses intuitus, censuisses eum nihil scire, præterquam orare, & jejunare; unius hominis, qui natu minimus inter filios Isai destinatus erat ad pugnandum, atque videndum sub pedibus suis prostratum Gigantem Philistinorum. *Elogia Historica.*

Tertia ejusdem fidei narratio.

Magna S. Bernardi potentia potissimum enituit in præclara actione illa, quæ accidit, cum Cardinali Petro Leonis tanta fuit audacia, & ambitio, ut S. Petri Sedem occuparet, atque inde Innocentium II. qui legitimus erat successor, deturbaret. Audax iste vir tantum opis, ac virium in amicis nactus est, ut plurimos haberet sectatores, & sexcentis sacrilegiis id tueri conaretur, quod enormi superbia usurpaverat. Factionis hujus ignis exarsit repente, ac brevi Germaniam, Galliam, Angliam, Italiamque pervasit. Innocentii jura, licet æquiora non tamen ita erant manifesta, ut nulla existeret dubitatio; penes illum erat justitia, sed vis, & cupiditas penes competitorem, qui jam Sancta Sede potitus, & certus illius non deferendæ. Quis reget Ecclesiæ navim adeo furenti procella agitatam? Quis restituet malacisam, & tranquillitatem? Quis tantum extinguet incendium, quod in toto Christiano orbe late percrebuit? Hic S. Bernardus erit, in quem Concilium Stampis coactum unanimi consensu omnia collata sunt circa Pontificis Electionem cum omnimoda facultate negotium hoc decidendi, ac finem faciendi, quemadmodum ille expedire censuerit. Tota Concilii Auctoritas in uno capite collecta fuit; Ecclesia tota in uno homine continebatur, eaque per os Bernardi oracula sua pronunciavit. Palam edixit Innocentium legitimum esse Pontificem, ejusque dicto subscripsere, ejusque prærogativam suffragii secuti sunt. Quæ auctoritas, quæ potentia, quæ major existimatio haberi poterat de sapientia, & rectitudine Monachi unius, quam Concilii totius organum extitisse; solum pro coactis Patribus fuisse opinatum, ejusque vocem legis loco fuisse universæ Christianitati? Quem hic esset Homo Dei, Procurator, & Minister illius, videtur Deus plenam hanc potestatem, supremamque auctoritatem illi contulisse. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

S. Bernardus impugnat, & deflruit omnes ævi sui hæreses.

Cum plures hæreses S. Bernardi ævo fuissent obortæ, hæ in miserrimam statum redegerunt Ecclesiam. Doctus, ac subtilis Philosophus, nomine Petrus Abailardus, præstantissimum eorum temporum ingenium in Dialecticis, omnibusque profanis scientiis in paucis eruditum, fortissimum extitit illarum præsidium: & omnia vi ingenii illius cedebant. Inter hæreticos hos non pauci rebellionem, & seditionem machinabantur; inter quos emicuit Arnaldus de Bressia, callidus, versutusque hypocrita, cujus imaginem nobis proponit S. Bernardus his verbis: *Homo fictiens sanguinem antonomum, inimicus Christi, seminator discordiæ, fabricator schismatum, turbator pacis, unitatis divisor.* (*Ep.* 17.) Nec deerant hæreses crassæ, & populares infignis Apostatæ Henrici Tholosani qui diruebat altaria, Templa evertebat, & Sacerdotes trucidabat. Erant etiam errores subtiles, & delicati, quales illi Gilberti Porretani, Pictaviensis Episcopi, homiuis quidem eruditi, qui tamen altius, quam par est, volatum extendere cupiens, simplicitatem, & unitatem Essentiæ Dei impugnans periit. Hæc errorum confusio in omnem Europam diffusa suffragatores nacta est, qui præ ceteris ingenio pollebant. Dei Providentia ad omnes hasce tenebras dissipandas, omnesque has profanas novitates exsufflandas unius S. Bernardi luminibus, ac scientia prorsus celesti usa est. *P. Texier.*

Quomodo Abai lardi conlu derit.

Quam sancta, nobilique fidentia prodiit S. Bernardus in Senonensis Concilium exprobraturus Petro Abailardo errores, & consectaria doctrinæ illius, quam docebat! Hunc hortatur, corrigit, convincit. Docti hujus Philosophi audaciæ modestiam opponit; novitati, patrum nostrorum fidem, hominis ingenio, Scientiam Dei. Omnia Bernardi luminibus cedunt, & homo ille in scholis innutritus, Teorematibus, ac disputationibus assuetus, consummatus in humanis scientiis, quas ingenii sui vi, ac indefesso studio fuerat adeptus; homo ille, qui nullas arbitrabatur esse difficultates, quas diluere non posset; qui se nihil ignorare jactitabat eorum, quæ humana mens comprehendere potest, & gloriabatur se nunquam turpe illud verbum, *nescio*, protulisse; ille inquam homo obmutescit, memoriam amittit, & palam fatetur se non posse resistere spiritui S. Bernardi, vel potius Dei, qui ubi vult Sanctos illuminat, & mundi sapientes excæcat. Non ne hoc ipsum in Rhemensi Concilio accidit S. Bernardo? Vox, & calamus illius nonne fatales erant omnibus hæresibus ævi sui? Gilberti Pictaviensis, Arnaldi Bressiani, Henrici Tholosates nonne experti sunt ardorem zeli ipsius, eloquentiæ vim, atque robur doctrinæ? & nonne de illo dici potest, quod olim dicebatur de S. Augustino, nullam fuisse veritatem, quæ illius acumen, lumenque fefellerit; & errorem nullum ævo illius obortum, qui fugerit zelum, & censuram illius? *Flechier.*

Victoria a D. Bernardo relata de Gilberto Porretano.

Post primam victoriam, quam de errore Abailardi retulit S. Bernardus, altera non majori labore illi stetit, quamvis res esset cum adversario, qui ingenii celebritate par erat priori, eumque superabat dignitate, quam in Ecclesia fuerat affectus. Fuit autem Gilbertus Porretanus, Pictaviensis Episcopus vir æque curiosus, & profanæ Philosophiæ acuminibus affuetus, ita ut sibi facultatem vindicasset ad examen vocandi impenetrabilia Divinitatis mysteria, expertus est veritatem verbi illius Salomonici: *Qui scrutator est majestatis, opprimetur a gloria.* (*Prov.* 25.) Modus enim, quo de his locutus est, quæ a nobis humili silentio sunt adoranda, avertit animos eorum, qui Fidei diligunt veritatem. Quamcunque curam gesserit sensus oculendi affectatis impedimentis locutionum parum simplicium, male cœpit audire; de illo querebantur homines, ac tandem querela ad Vicarium J. C. delata est. Sedebat tunc temporis Eugenius III. qui cum esset S. Bernardi Discipulus, factus erat totius Ecclesiæ Magister. Res tota ad Concilium, quod Rhemis coactum erat, remissa fuit. Sed quonam Doctore Synodus Rhemensis uterur ad mendacium hoc diluendum? Bernardo sane invicto illo veritatis propugnatore. Hic errorem deteget enucleando artes illas, quibus illum auctor conatur involvere. Hic hæresis auctori silentium indicet; hic ad damnandam impietatem excitabit cos, qui falsa miseratione ducti erga illius inventorem, remissius agendum arbitrabantur. Hic S. Abbas Formularium proponet, quod Fideles eadem excipient reverentia, qua ipsius Spiritus Sancti verba, ita ut Sanctus hic vir dicere possit, quod in primo Jerosolymitano Concilio dicebant Apostoli: *Visum est Spiritui Sancto, & nobis.* (*Act.* 15.) *P. Martineau.*

Quomodo repressit impietates Henrici Thol.

Victoria, quam S. Bernardus de Apostata Henrico Tholosano retulit, non minorem ei peperit gloriam. Pudet me ob oculos vestros exhibere licentiam, impotentiam, & hominis sacrilegia; satis fit dicere, illum ex æquo ejurantem, & Fidem quam in baptismo receperat, & vota, quæ Religionis habitum induens nuncupaverat, perniciosis erroribus late infecisse Occitaniam. Episcoporum Auctoritas, usus Sacramentorum illi non arridebant; contemnebat vetustissimas pietatis consuetudines; in ludibrium Sancta Ecclesiæ Officia traducebat: verbo sequebatur omnia placita, quæ deinde Calvinistæ adoptarunt; & quæ paucis post sæculis Regnum hoc sanguine, horrore, cædibus repleverunt. Ad quem urgenti adeo in occasione confugit Ecclesia? Ad Bernardum Monachum, qui statim ac in desolatam provinciam pedem intulit, omnia in integrum restituit, ita confundens eos, qui pertinaci studio erroribus illis inhærebant, ut deinceps nullus eorum coram illo prodire sit ausus, & omnes S. Abbati locum cedere debuerint. *P. Martineau.*

S. Bernardus licet Monachus politicis omnis implicitus fuit & præeiquet in cruce fundatorum militia contra Turcas pro mancvada.

Admodum singulare est, quod S. Bernardus in Claustris innutritus, & educatus, tamen in tot, tantisque negotiis implicitus fuerit; quorum aliqua ad Ordinis sui progressum, alia vero ad Ecclesiæ bonum, pacem, & unitatem spectabant. Quod ad illa priora pertinet, dicere sufficit, dum adhuc inter vivos degeret jam centum, & sexaginta monasteria variis in locis sapientia illius condita fuisse; ita ut licet non sit primus Ordinis Cisterciensis Institutor, tamen illum ita firmasse, & effudisse, ut omnes hujus Ordinis Monachi ab illius nomine nuncupentur, & dignoscantur; quo in Ordine tot, tantique Viri floruerunt, ut quin plurimos memoremus Abbates, simplicesque Cœnobitas doctrina & sanctitate præstantes, in illo quatuor Summi Pontifices, duodecim Cardinales, quatuordecim Patriarchæ, octingenti Archiepiscopi, Episcopi vero mille, & quadringenti recensentur, qui ex variis Cœnobiis præcellentis hujus Ordinis assumpti fuerunt, in quo præterea Reges tres, Regum Filii decem, & innumeri Principes memorantur. Quod pertinet ad Religionis, & Ecclesiæ negotia, certum est, cum sæculis, quæ S. hunc Abbatem præcesserunt, tum illis, qui cum subsecuti sunt, difficillimum esse hominem invenire, qui tot, tantaque negotia egerit, transegeritque. Sarraceni Christianis invitis Terram Sanctam oppressserunt, eorumque exercitum penitus deleverant. Sed cum Fideles non satis essent ferventes, ut Sacræ Militiæ nomen darent, S. Bernardus potens verbis & operibus, eloquentia sua populo persuasit, ut brevi conscriptus fuerit exercitus ita ut juxta Auctorum synchronorum fidem mariti suas uxores relinquerent; filii parentes; & nobiles agros suos venderent, ut sub Crucis vexillo nomen darent. Reges quoque, Principes, & Præsules gloriæ hujus in partem accedere voluerunt, & lequi castra, & quod fidem excedere videretur, nisi testimonium perhiberent historici, in eo cœtu, qui habitus fuit Carnuti, S. Abbas delectus fuit totius exercitus Imperator. Quæ de re certior factus, quis ego sum, exclamavit, ut toti præsim exercitui, & me inimicorum corpus objiciam? Quid magis alienum, & oppositum Instituto meo, quam munus hoc quantumvis neque vires deessent mihi ad illud sustinendum, neque experientia, ut me eodem dignum probarem? Verum si cœptum hoc adeo gloriosum, atque tot miraculis comprobatum, quæ S. Abbas operatus est, minus e voto cessit; hoc inde factum est, quia incomprehensibilia sunt Dei judicia, & investigabiles viæ ejus. Tamen illi acceptus relatus est infelix exitus, & in illum murmur exarsit, tanquam in caussam malorum omnium, quæ acciderunt. Gravissimam tentationem hanc pertulit digna constantiæ suæ patientia, & exclamavit: *Non recuso ingloriosus esse, ut non irruatur in gloriam Dei.* Verba sane digna ardenti amore erga Salvatorem, qui sine fine vorabat cor accensum S. Bernardi. *P. Duneau.*

Judicium summi viri de operibus S. Bernardi.

S. Bernardi opera tum instar lampadum illustrantium terrarum orbem inter obscuras ignorantiæ tenebras, quas sæculus peperit. Nitescere in eo videtur Spiritus suapte natura nobilis, acer, constans, sublimis, sed lenis, suavis, affabilis; nativa eloquentia, & potius naturæ, quam artis ornata veneribus: flores ultro vernantes, stylus lenis, & pressus, audacia in locutionibus, & in terminis deligendi proprietas, in cogitatis sublimitas, in sententiis teneritudo; verbo, lingua, quæ

BIBLIOTECA CENTRAL U.A.N.L.

non nisi de Deo, rebusque cælestibus imagines astruit. Inflammat, sed igne, qui minime excruciat, acuta controeuet in cor nostrum tela, non ad illud exasperandum, sed commovendum: exprobrat non ut illudat, sed ut moveat. Corripit, minitatur, terret; sed peramanter, & sine ira. Mulcet homines, quin molliat; laudat, quin inflet; allicit, lætificat, excitat. Tandem teste Sixto Sennensi, temperare novit suavitatem styli acrimonia, ut vulnera, quæ infligit nihil adimant voluptati, quam præbet. Diceres verba, ex illius ore fluere tanquam fluvium lactis, & mellis; cum interim sensus ex illius corde ignei torrentis instar prodeant. *P. Mobillon in Præfatione operibus S. Bernardi præfixa.*

Quæ S. Bernardus per se facere non potuit, & facere posse concupivit, ea per Ordinis suum affectuus est.

Eo sæculo, quo S. Abbas mundum hunc vivo præcellentium virtutum furum fulgore illustrabat, fames per omnes Regni hujus Provincias sæviissime grassata est; sed præ ceteris duæ provinciæ Burgundiæ fere penitus vastatæ sunt, ita ut incolæ tenerentur domos suas deserere, & familias suas derelinquere, ut hac, illucque vagantes victum sibi compararent. Difficile dictu est, quibus telis hæc generalis vastitas tenerum S. Abbatis nostri cor transverberaverit. Ad vivum usque dolore affectus fuit ob calamitatem tot errantium familiarum domo, & pane carentium. Ea præclara quidem fuit occasio ostendendi illos caritatis, & zeli thesauros, quos in suo corde celabat. Clarævallense Monasterium, quod alias visum fuit omni destitutum re frumentaria, factum est, donec illa sæviit calamitas, generale miserorum perfugium. Non habit D. Bernardus, sed cum illis partitus est modicum illud annonæ, quod habebat, quantumvis nequaquam satis esset ad alendos Monachos per omne tempus, quod ad messem usque reliquum erat. Verum hoc illum minime deterruit. Deus enim per intercessionem servi sui ita multiplicavit misericordias suas ibi geatium, ut Monasterium Clarævallense factum fuerit, ut ita dicam, horreum thesaurorum Providentiæ. *S. Bernardus (In Epist. ad Ducissam Burgundiæ.)* ad omnes Principes litteras misit ad opem petendam: Ecce nunc, sit illis, tempus acceptabile, ecce dies salutis. Effundite super J. C. pauperes divitias vestras, illas cum fenore in æternitate recepturi. Non caruerunt sperato effectu litteræ, quæ res modum illi præbuit alendi pauperes donec sublata fuit illa calamitas. *Ex Sancti vita.*

Summi Pontificis testimonio de sanctitate S. Bernardi.

Summi Pontificis Alexandri III. testimonium cumulum addit gloriæ, & auctoritati S. Bernardi, de quo ait, *Romanam Ecclesiam sub gravi persecutionis turbine laborantem, tam vitæ merito, quam doctæ sibi cælitus Sapientiæ studio sustentavit*; inde inferens, Summorum Pontificum, atque Fidelium gratitudinem exposcere, ut illi cultus, æternique honores adhibeantur. Sed hujus gloriæ, atque auctoritatis prodigium hoc est, ut ferme extra invidiæ jactam fuerit: seu quod Sancti Abbatis nostri gloria adeo excreverat, ut invidiam omnem superaret; seu quod illam in ortu ipso suffocaret per humilitatem, quæ propriam magnitudinem aspernaretur; seu quod illam sua caritate reformaret, sutique opprimeret auctoritate. *Recens Auctor.*

Ratio, qua S. Bernardus omnibus suis muneribus perfunctus est, illi procul dubio gloriosam peperit qualitatem Hominis Dei. Oportet etiam esse omnibus in locis, temporibusque, ut nunquam cessaret agere, & laboribus exerceri propter Deum, & illi omnem operam impendere hominis penitus eidem addicti. Sed quæ per se ipsum facere non potuit, hoc effecit Ordinem Monachorum instituens, qui late se se in omnem orbem terrarum effudit, ut Patris sui Spiritus revivisceret, & Ecclesiæ daret totidem heredes, & imitatores zeli sui. Quo in loco dicere possemus, quemadmodum magnus ille Sanctus eminenter exercuit duo vitæ genera, alterum quidem contemplando, alterum autem agendo, ita ut difficilis sit conjectura in utro potius enituerit; ita voluisse partiri spiritum suum duobus Ordinibus utriusque sexus, quos instituit. In Monachis homines Dei efformavit, dedit Ecclesiæ Prædicatores, Apostolos, Præsules, Doctores; & in tot Sanctimonialibus, quas ab his muneribus sexus dispensat, fecit, ut altera sui spiritus pars resroresceret, nempe pietas, unio cum Deo, innocentia, & austeritas vitæ. *Auctor Sermonum in omnia argumenta &c.*

Quid nobis dicendum superest de Sancto hoc Nostro, nisi quod illum imitari conemur, nosmet efficiendo totidem homines Dei? Heu! nunc etiam, quot alias, negotiosi sunt in Mundo homines, quos diuturna experientia maximis rebus agendis fecit pares. Plurimi videntur, qui super codicibus consenuerunt, & qui laboribus suis altissimam eruditionem sibi compararunt. Extant adhuc homines callidi, & secundum sæculi politicam perspicaces: sed quam pauci sunt homines Dei, quocumque in sensu præclarum hoc nomen accipiamus! pauci, qui vere Deo sint addicti; pauci, qui eidem fideliter inserviendo vacent; pauci, qui illius gloriam tantummodo quærant. Plerique Christiani hodierna die homines sunt Mundi, qui gloriantur se illius gustum nosse, illius placitis studere, ejusque institutis sequi: *Tu autem, o homo Dei, hæc fuge; (1. ad Timoth. 6.)* dicebat olim Discipulo suo S. Paulus. Ut Dei homo sis, a mundi fuga exorsus docendus es, a solitudinis amore, a pietate: Deus enim hoc pacto nos de nostris erudit officiis, & docet quid capiat *nobis*. Esse hominem Dei est bonis operibus intentum esse pro Dei gloria, & proximorum salute. Sed ubi te video levissima re adeo follicitum, & e contra frigidum, ac inertem in cultu Dei, iterum dico, pauci sunt, qui vere sint homines Dei. Denique esse Dei hominem significat zelotem esse Fidei, & Religionis, virtutum, & licentiæ inimicum, pietatem, virtutemque sequi; sed quam pauci hujusmodi sunt! O Sancte, quam uberem curarum messem hodierna die zelus tuus nancisceretur! Curis, laboribusque tuis fartam, rectamque Ecclesiam servasti: nunc illam tuere auctoritate, & intercessionibus tuis: zelum excita in iis, qui illum gubernant, & in his omnibus, qui me addiunt, ut postquam fuerint homines Dei super terram, eamdem in Cælo mercedem laborum suorum recipiant. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

PRO S. AUGUSTINI PANEGYRICO.

M O N I T U M.

NEmo est, dummodo in Summorum Virorum Cognitione omnino rudis, & hospes non sit, qui loqui audiens de S. Augustino, sibi non astruat sublimiorem meritorum ejus conceptum præ illo, quem omnia simul conjuncta laudum ejus præconia valeant excitare. Hac de causa illius nomen tantum protulisse summi instar Panegyrici esse deberet, nisi suggestus consuetudo nos cogeret fusius eminentem illius Sanctitatem persequi cum altissima eruditione conjunctam; felix illius ingenium, labores magnos, gloriosa contra Hæreticos certamina, verbo, gravissima illius, & maxima in Ecclesiam merita, quæ illum tamquam primum, & Maximum inter Doctores, ac præstantissimum patronum fatetur, & colit.

Ut igitur ratio Panegyricam Orationem texendi facilior fiat illis, qui eamdem elucubrandam susceperint, institutum ordinem, methodumque sequemur, postquam admonuerimus, nos intactas prætermittere quæstiones de Gratia tandiu in Scholis agitatas, in quibus partes singulæ, verba, & sensus magni hujus Doctoris in sententiam suam pertrahere conantur; sed nos hærere doctrinæ, ac decisionibus Ecclesiæ in hujusmodi argumentis.

PARAGRAPHUS PRIMUS.

Multiplex Sermonum hujus argumenti Synopsis.

Qui fecerit, & docuerit; hic Magnus vocabitur in regno Cælorum Matth. 5.

I. DOcere virtutem, & illam non exercere, Philosophica vanitas est; virtutem exercere, & non docere illam, laudabilis quidem, sed sterilis devotio est, & sine fructu; illam exercere, simulque docere, perfectio Sanctorum est; & per duplicem hunc spiritum Religio constituta est. Populi resistere non potuerunt efficacibus illorum persuasionibus, qui præcepta firmabant exemplis, & docendo veritatem ostendebant quo pacto omnes illam sequi possent. Scio veritatem non pendere ab operibus docentium illam; per quemcunque enim rivum fluat, semper suam retinet puritatem; & sive Sanctus, sive peccator illam annuntiet, illa semper, in se æque pura est, semperque esse debet venerabilis audientibus illam. Verum cum doctrinæ utilitati, exempli accedat auctoritas, & cum apertis ad Sapientiam, & justitiam viis docentur homines Deum cognoscere, eique famulari, sicut hoc est præstantissimum Regni J. C. ministerium, Deus illi coronam in cælo præparat fulgidiorem. Quinnam coronam hanc melius promeritus est Augustino, qui non minus Ecclesiam ædificavit sanctitate sua, quam illustravit doctrina; & qui virtutibus, & operibus suis plurimum contulit ad servandam fidem, & fidelium mores regendos? Hic fuit Doctor veritatis, & Christianæ virtutis Exemplar; eodemque spiritu & actiones, & cogitationes, & eodem spiritu illius verba animante

1. Docuit veritatem, & illam secutus est.
2. Docuit humilitatem, & illam exercuit.
3. Docuit caritatem, & eadem fuit inflammatus.

Ecce totum S. Augustini Elogium. Non id aggredior; ut hoc sermo-

sermone amplificem argumentum, quod tractandum suscipio; hodierna die in eo gloriam meam loco, si infra ipsum argumentum substitero; satis beatus, si aliquam vobis astruere potero ideam virtutum, quas vobis prædico, vobisque desiderium inspiravero eas imitandi. *Flechier.*

II. *Non ego, sed gratia Dei mecum.* 1. ad Cor. 15. Ubi primum S. Paulum, vel S. Augustinum nominamus, quicunque illos cognoscunt, quin aliis opus sit sermonibus, intelligunt statim hæc esse locupletissima gratiæ opera, videlicet, mortales in quibus hinc quidem gratia triumphavit, & qui inde fecerunt, ut gratia triumpharet: ita ut jure dicere possint: *Gratia Dei sum id, quod sum*, quoniam ab illa gratis hausi omne bonum, quod possideo: verum etiam addere possunt: *Gratia ejus in me vacua non fuit*, eamquippe fideli, & generosa cooperatione adimplevi. Hic proprie verus est S. Augustini character. Hinc quidem est opus gratiæ; inde vero perfectus est gratiæ operator. Hoc mihi videtur aptissimum laudum S. Augustini argumentum. Videbimus ergo primum quid gratia in S. Augustino præstiterit, & mox quid pro gratia S. Augustinus effecerit. Gratia quidem tria præclara in Augustini gratiam peregit; illum prævenit in ipsius indignitate, illum expectavit in ipsius mora, & tergiversatione, illum in pertinaci renitentia coegit. S. Augustinus quoque tria admirabilia præstitit gratiæ officia.

1. Generose gratiæ caussam peroravit quatenus Doctor.
2. Illam fideliter adimplevit, quatenus Præsul.
3. Illam feliciter perennavit, quatenus institutor. *P. Texier.*

III. *Gratia Dei sum id, quod sum.* 1. Ad Corinth. 15. Unum pro alio non accipio, cum affero de S. Augustino id, quod de se ipso S. Paulus inquit. Discipulus, & Magister tantam habent in cognitionibus, ac sententiis affinitatem, duo hæc Oracula Ecclesiæ talem habent in vitæ ratione, atque doctrina similitudinem; hi duo fidei perfectores, mox facti ejusdem acerrimi propugnatores, adeo conformes sunt in erroribus suis, & sua conversione: & hi duo insignes gratiæ inimici ita eodem eventu pugnarunt in prælisis, quibus illam sternere conati sunt, & in victoriis, quas illa de utroque reportavit, ut haud hæsitanter liceat affirmare, S. Paulum fuisse primæveæ Ecclesiæ Augustinum; Augustinum vero fuisse Sanctum Paulum sæculi sui; uterque enim iisdem casibus, iisdemque laboribus inclaruerunt; eo usque ut Sanctus quidam Pater afferere non dubitaverit, hæc esse magna illa duo luminaria, quæ posuit Deus in Ecclesia sua, illis similia, quæ in ipso terrarum Orbis primordio in cælo creavit: *Fecit Deus duo luminaria magna.* (*Genes.* 2.) Licet enim alterum mutuaretur ab altero lumen suum, & nunquam eodem tempore coruscarent, patet nihilominus ea sibi invicem succedere, & nunquam alterum sine priore videndum. Quapropter audeo incomparabilem Doctorem nostrum inducere iis utentem verbis, quæ magnus ille protulit Apostolus: *Gratia Dei sum id, quod sum*; & sine qua nihil sum. Non ideo tamen fere animus hoc in loco æquam instituere comparationem inter duos Sanctos hosce, quorum quilibet suum habet characterem, & qui existimantur principes inter eos, quos largitus fuit Ecclesiæ suæ Deus, sed dumtaxat vobis ostendere, quid possit homo cum gratia pro Deo, qui eodem ad majorem nominis sui gloriam uti dignatur. In prima Elogii hujus parte videbimus,

1. Quid fecerit Gratia in Augustino, & victorias, quas illa retulit de hoc spiritu in erroribus suis pertinaci, & de corde hoc vitiis suis, ac libidinibus inhærente.
2. Quid cum Gratia fecerit Augustinus propter Deum & Ecclesiam ab insensissimis hostibus lacessitam. Quæ erit totius Sermonis partitio. *Auctor Sermonum in omnia argumenta.*

IV. *Gratia Dei sum id, quod sum.* 1. Ad Corinth. 15. Quamvis inter Sanctos sit nemo, cui nequeant applicari hæc Sancti Pauli verba, quandoquidem omnes gratiæ Deo suam debent sanctitatem; cui tamen æquiori jure conveniant, quam S. Augustino, nemo est. Gratia enim J. C. non solum principium est gloriæ, quæ fruitur coram Deo, sed ejus etiam, quæ illius adhæret nomini apud homines. Sensit ille omnes gratiæ motus; omnia illius secreta evolvit, omnia ejusdem explicuit mysteria, ita ut nemo de gratia rite loqui posset, nisi per Organum Sancti Augustini, quemadmodum nemo loqui posset de S. Augustino, quin hujus elogium cum laudibus Gratiæ permisceatur. Illorum prælia, victoriæ, atque triumphi simul confusa sunt. S. Augustinus evadere non potuit, qualis est, sine gratiæ subsidio; gratia illum non potuit facere, qualis est, sine illius fidelitate. Incepit Deus; homo huic magno operi manum postremam addidit. Sed quodcunque ex se fecerit Augustinus, ut cum Deo operaretur; tamen non ille, sed cum illo Dei gratia omnes has præclaras res fecit. *Non ego, sed gratia Dei mecum.* Igitur in hoc elogio considerare possumus:

1. Augustinus per gratiam conversus fecit, ut illa referret triumphum de cupiditatibus, quæ illi resistebant in corde.
2. Augustinus gratiæ patronus effecit, ut illa triumphum ageret de hæreticis, a quibus eo sæculo impugnabatur.
3. Augustinus mutatus, & fibimet contrarius factus per gratiam, effecit, ut hæc triumphum reportaret de impiis, illam in Religione confiteri nolentibus. *Ex Panegyricarum Orationum specimine.*

V. *Facite ergo fructus dignos pœnitentiæ.* Luc. 1. Vobis exhibere possem S. Augustinum tanquam Theologorum prototypum propter Doctrinæ ipsius excellentiam, quam veneratur Ecclesia, tanquam prototypum Religiosorum propter tot celeberrimos Ordines ab illo institutos; tanquam prototypum Episcoporum propter integritatem, caritatem, & zelum: & tanquam prototypum Eruditorum propter profundam humilitatem, quam cum sublimi doctrina conjungere novit. Sed quoniam in Elogiis Sanctorum nostram inquirere decet ædificationem, atque doctrinam, æque ac illorum gloriam; hodierna die vobis ostendam S. Augustinum tanquam prototypum pœnitentium, qui fecit fructus dignos pœnitentiæ, quos S. Joannes ex Judæis requirebat. *Facite fructus dignos pœnitentiæ.* Profecto pœnitentia, inquiunt Theologi, non aliud est, quam compensatio peccati, satisfactio, quam reddit peccator Majestati Dei, quem suis irritavit sceleribus, præcox justitia, quam pœnitens exercet in se, ut Dei flectat iracundiam. Sed ut pœnitentia propter rationem habendam inter illam, atque peccatum, sit vera, ac frugifera, necesse est, ut pœnitens post conversionem suam opponat virtutes contrarias vitiis, quibus obnoxius erat ante conversionem: S. Thomas ait, Tantum studeat ad bene agendum, quantum studuit ad peccandum, quod perfecte S. Augustinus præstitit. Cor illius, mens, & corpus fuerunt sui peccati instrumenta, & ipse illa in perfectissimæ pœnitentiæ instrumenta convertit.

1. Quia cor, quod amore profano incensum fuerat, ardentissimos divini amoris impetus expertum est.
2. Quia mentem suam infinitis erroribus tradiderat, in quos vanitas, & curiositas illum impulerant, & mox omnia ejusdem lumina ad veritatis defensionem traduxit.
3. Quia corpus impudicis abdiderat voluptatibus, illud victimam effecit Christianæ mortificationis. *Ibidem.*

VI. *Gratia Dei sum id quod sum, & gratia ejus in me vacua non fuit.* 1. ad Cor. 15. Ut ad vivum referamus verum S. Augustini characterem, gratia triplici ex parte consideranda est.

1. Tanquam potentia, quæ cordibus dominatur, quin tamen officiat eorum libertati, quæ sibi subjecit, rebelles & insensissimos hostes in obsequentissimos famulos convertit, ita cor magni Augustini postquam diu rebelle fuit gratiæ, tandem eadem occupatum fuit.
2. Tanquam veritas, aut lumen, quod dissipat ignorantiæ, & erroris tenebras; qua veritate ac lumine S. Augustinus illustratus est; & per eamdem gratiam Spiritus, qui tot annos in multorum errorum tenebris quodammodo sepultus jacuerat, inde tandem fuit.
3. Tanquam amor vel suavitas, quæ omnia inflammat corda, eaque in summo bono conjungit. Per suavitatem hanc, & amorem, cum antea teneretur Augustinus amore mortalium formarum, deinde arcto vinculo conjunctus fuit Salvatori, ac devotus Dei sui beneplacito. Igitur ad potentiam, veritatem, & amorem referre possumus verum magni Sancti hujus characterem, ejusque instituere Panegyricum. *P. Senault Oratorii Presbyter.*

VII. *Qui vicerit, faciam illum columnam in Templo Dei mei.* Apoc. 3. Nemini unquam contra tot adversarios pugnandum in terris fuit, ut Magno Augustino, & nemo de illis plures, vel insigniores retulit triumphos, nemo unquam Christianus validius oppugnatus fuit, & nullus victor illo gloriosius coronam est affecutus. Natura suorum donorum prodiga tot illi suscitat inimicos, quot egregias qualitates illi elargitur; gratia efficiens, ut de naturæ viribus triumphet, fugat omnes ejusdem inimicos, & est causa victoriarum ejus; & Religio in illo, & in victoriis ejus firmitatem agnoscens, quæ nulla unquam re potuerat labefactari, illum sibi eligit in columnam, ac fidele præsidium. Gratiæ quippe ratio erga peccatorem tres hosce fines sibi proponit, ut eum de erroribus revocet, ut illum in certaminibus roboret, & jam victorem coronet. Vobis igitur ostendam Augustinum totum, quin vos celem ejus virtutes, aut vitia, longe recedens ab arte infidelium Pictorum, qui obliquam tantum ostendunt faciem illorum, quibus adulantur. Detegam vobis illius vitia non secus ac insignes illius qualitates, illius excidium per culpam, ejusque victoriam per gratiam. Illum videbitis ita in erroribus suis ut in sua sanctitate æque semper, & ubique magnum: magnum tandem in Religione, quæ illum coronat, & merita illius remuneratur. Ita videbitis Augustinum in toto hoc sermone tanquam columnam in statuum omnium varietate admirabilem.

1. Ut columnam peccatis dirutam.
2. Ut columnam gratiæ vi erectam.
3. Ut columnam denique ab ipsa Religione in Sanctuario positam. *Sermo Manuscriptus.*

VIII. *Ipse est directus divinitus in pœnitentiam gentis: tulit abominationem impietatis, in diebus peccatorum corroboravit pietatem.* Ecclesiastici 49. A Deo constitutus fuit, ut populum ad pœnitentiam impelleret; abstulit impietatis abominationem, & dum furerent peccatores, pietatem restituit, & conquam colligendo tot varias virtutes, quas Spiritus Sanctus in nostro etiam renident Augustino. Profecto enim magnus hic Sanctus in sua conversione fuit.

1. Præstantissimum exemplar pœnitentiæ, & exemplo suo dedu-

BIBLIOTECA CENTRAL UNAM